

ŞİRKET BİRLEŞMELERİNDE MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR VE ŞEREFİYENİN MUHASEBE STANDARTLARINA GÖRE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Yrd.Doç.Dr. Fikret OTLU*
Arş.Gör.Dr. Yusuf C. ÇUKACI**

ÖZET

Bu çalışmada, şirket birleşmelerinde ortaya çıkan maddi olmayan duran varlıklar ve şerefiyenin muhasebeleştirilmesinde ülkeler arasında varolan standart farklılıkları nedeniyle yaşanan olumsuzluklar konu edilerek yakın tarihte bu konuda yaşanan değişiklikler ele alınmıştır. Konuya açıklık getirebilmek adına öncelikli olarak şerefiyenin ortaya çıkmasına neden olan şirket birleşmelerinin tanım ve yöntemleri üzerinde durulmuştur. Ayrıca bu konudaki standartlar ile ilgili gerekli açıklamalar yapılmıştır. Daha sonra şirket birleşmeleri sonucu ortaya çıkan maddi olmayan duran varlıklar ve şerefiyenin muhasebeleştirme yöntemleri açıklanarak, şerefiye için özellik gösteren değer düşüklüğü konusu daha ayrıntılı bir biçimde anlatılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Şirket Birleşmeleri, Şerefiye, Değer Azalışı

ABSTRACT

In this study, the problems that corporations met because of the differences between the countries' accounting standarts in accounting of intangibles and goodwill arised from mergers and acquisitions are handled and recent changes are discussed. In order to clear the subject primarily, the definitions and the methods of the mergers that cause origination of goodwill are analysed. Also disclosures about the standarts in the area are made. Then the accounting methods of intangibles and goodwill aresed as a result of mergers are clarified. A spesific subject for goodwill "impairment" is comprehensively explained.

Key Words: Mergers and Acquisitions, Goodwill, Impairment

* İnönü Üniversitesi, İİBF Öğretim Üyesi

** İnönü Üniversitesi, İİBF Araştırma Görevlisi

1. GİRİŞ

Ülkemizde yaşanan ekonomik kriz sonrasında, giderek artan bir biçimde şirket birleşmelerinin gerçekleştiği, birçok Türk Şirketinin uluslararası ortaklıklara giriştikleri gözlenmektedir. Ayrıca, ülkemizin gerek Avrupa Birliği'ne üyelik süreci, gerekse büyüyen ekonomisiyle yabancı yatırımcıların dikkatini çeken bir pazar haline gelmesiyle birlikte, yabancı şirketlerin ülkemizde yoğun bir şekilde "şirket satın alma" faaliyetlerine başladıkları görülmektedir. Gerek ulusal ve gerekse uluslararası boyutta gerçekleşen şirket birleşmeleri, farklı ülke uygulamaları nedeniyle, farklı şekilde muhasebeleştirilmektedir. Aynı olay ve işlemlerin farklı bir biçimde muhasebeleştirilmesi; şirket birleşmelerinin analiz ve karşılaştırmasını güçleştirmekte ve dolayısıyla uluslararası alanda açıklanması güç ve farklı faaliyet sonuçlarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Özellikle de, şirket birleşmelerinde ortaya çıkan şerefiyenin, farklı ülke uygulamaları nedeniyle, farklı şekillerde muhasebeleştirilmesi faaliyet sonuçlarındaki bu farklılığı daha da artırmaktadır. Bu nedenlerden dolayı, gerek şirket birleşmelerinde, gerekse şerefiyenin muhasebeleştirilmesinde kullanılan muhasebe tekniklerinin uyumlaştırılmasına duyulan ihtiyaç giderek artmaktadır.

2. MUHASEBE STANDARTLARI VE ŞİRKET BİRLEŞMELERİ

Günümüzde bir çok ülke, yatırımcı tabanını genişletip çeşitlendirmek ve piyasaların likiditesini artırmak amacıyla yabancı yatırımcılar önündeki sınırlandırmaları kaldırmakta, piyasalarını uluslararası katılımlara açmaktadır. Uluslararası katılımlar ise kendisini daha çok şirket birleşmeleri şeklinde göstermektedir. Şirket birleşmelerinin ülke sınırlarını aşarak uluslararası boyutta gerçekleşir duruma gelmesi, bazı önemli muhasebeleştirme sorunlarını da beraberinde

getirmektedir. Bu sorunlardan birisi, benzer işlem ve olayların farklı ülke uygulamalarında farklı biçimde mali tablolara yansıtılması ve dolayısıyla uluslararası alanda açıklanması güç ve farklı faaliyet sonuçlarının ortaya çıkmasıdır (Üstündağ, 2003, 2).

Bu farklı uygulamaların nedeni, uluslararası boyutta standart hazırlayan ve muhasebe uygulamalarına yön veren Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB-International Accounting Standards Board) ve Amerikan Finansal Muhasebe Standartları Kurulu'nun (FASB-Financial Accounting Standards Board) hazırladığı muhasebe standartlarının birbiriyle uyumlu olmamasıdır.

Dünya çapında tek bir muhasebe standartları setine duyulan ihtiyaç nedeniyle IASB tarafından hazırlanan Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS) ile FASB tarafından hazırlanan Finansal Muhasebe Standartları (FAS) arasındaki uyumlaştırmanın sağlanması, ilgili otoriteler tarafından üzerinde çalışılan bir konu olup, Eylül 2002'de FASB ile IASB arasında "İşletme Birleşmeleri ve Finansal Performans ve Gelirin Mali Tablolara Yansıtılması" gibi konularda iki muhasebe standardının uyumlaştırılması amacıyla anlaşma sağlanmıştır. Bu uyumlaştırma çabalarının başarılı olması durumunda yabancı şirketlerin ABD'de menkul kıymet ihraçlarında mali tablolarını FASB'a göre düzeltme zorunluluğunun kaldırılabileceği belirtilmiştir (Üstündağ, 2003, 3).

Avrupa Birliği; 01.01.2005 tarihinden itibaren borsalar ve diğer teşkilatlanmış piyasalarda hisse senetleri işlem gören şirketlerin (bankalar ve sigorta şirketleri dahil) konsolide mali tablolarını IFRS ile uyumlu olarak hazırlamaları yönünde karar almış ve uygulama bu yönde başlamıştır. Bu gelişme sonucunda AB'de daha önce finansal tabloların konsolidasyonunda FASB'ı kullanma seçeneğine sahip olan yaklaşık 7.000

şirket bundan böyle borsaya kota olmada FASB yerine IFRS'yi kullanmaya başlamıştır.

Ülkemizin de içinde bulunduğu diğer çoğu ülke de IFRS'leri ulusal düzenleme olarak benimsemiş ve bazı ülkeler de bu yöndeki ifadelerini açıklamışlardır. Ülkemizde, TMSK (Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu), Türkiye Muhasebe Standartları olarak IFRS'lerle uyumlu standartları Resmi Gazete'de yayınlamıştır. Ayrıca, SPK tarafından IFRS ile uyumlu olarak hazırlanan Seri XI, No: 25 Sayılı Tebliğe, 01.01.2005 tarihinden itibaren tüm borsa şirketleri, portföy yönetim şirketleri ve aracı kurumların uyma zorunluluğu bulunmaktadır. Uluslararası boyutta şirket birleşmeleri için mevcut olan standartların uyumlaştırılması farklı uygulamaları ortadan kaldırarak, şirket birleşmelerinin analiz ve karşılaştırmasını kolaylaştıracaktır.

Bu çalışmada şirket birleşmeleri, 31. 03. 2006 tarihinde 26125 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren TFRS-3 İşletme Birleşmeleri Standardı kapsamında ele alınarak değerlendirilecektir.

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından TMS-22 İşletme Birleşmeleri Standardı yürürlükten kaldırılarak, bunun yerine 31. 06. 2006 tarihinden itibaren, TFRS-3 İşletme Birleşmeleri Standardı yürürlüğe konmuştur. TFRS-3 ile;

1. İşletme birleşmelerinin muhasebeleştirilmesinde TMS-22'de yer alan Menfaatlerin Birleşmesi Yöntemi yürürlükten kaldırılmış ve muhasebe yöntemi olarak sadece Satın Alma Yönteminin kullanılacağı hükme bağlanmıştır.
2. Birleşme sırasında oluşacak şerefiye için amortisman ayrılması yöntemi terk edilmiş ve şerefiye için Değer Düşüklüğü Testi yapılması hükme bağlanmıştır.
3. Birleşme sırasında ele geçirilen maddi olmayan duran varlıkların muhasebeleştirilmesi konusu yeniden düzenlenmiş,

4. Birleşme sırasında ele geçirilen öz kaynakların gerçeğe uygun değerlerinin iktisap maliyetini aşan kısmının ne şekilde muhasebeleştirileceği ele alınmış,
5. Ele geçirilen işletmenin yeniden yapılanma maliyetlerinin ne şekilde muhasebeleştirileceği düzenlenmiş,
6. Şarta bağlı yükümlülüklerin muhasebeleştirilme yöntemi değiştirilmiş ve
7. Elde etme maliyetinin, tanımlanabilir varlık ve borçlara tek bir yöntemle dağıtılacağı, hükme bağlanmıştır.(Arıkan, 2004, 64).

Şirket birleşmeleri; yasal, vergisel ve diğer nedenlere bağlı olarak çeşitli biçimlerde gerçekleştirilmektedir. Şirket birleşmeleri; bir şirketin veya ortaklarının diğer bir şirketin hisselerini veya net aktiflerini satın almasıyla oluşabileceği gibi, iki veya daha çok şirketin aktif ve pasiflerini birleştirmek suretiyle tüzel kişiliklerini sona erdirerek yeni bir şirket oluşturmaları veya en az bir şirketin bütün aktif ve pasifini bir bütün olarak başka bir şirkete devrederek tasfiyesiz infisah etmesi ve devralan şirketin paylarından devredilen şirketin ortaklarına verilmesi ve devralan şirketin tüzel kişiliğinin devam etmesi şeklinde olabilir. Yapılanma şekli ne olursa olsun, bir işletmenin net aktifleri ve faaliyetleri üzerinde kontrol elde etmesi veya diğeri ile birleşmesi sonucunda, farklı işletmelerin tek bir ekonomik varlık olarak bir araya gelmesi, muhasebe standartları açısından "İşletme Birleşmesi" olarak tanımlanmaktadır (Topay, 2003, 1). Nitekim TFRS-3, işletme birleşmelerini "Ayrı kuruluşların veya işletmelerin tek bir raporlama kuruluşu olarak bir araya gelmesi" olarak tanımlamıştır. Ayrıca, TFRS-3, bir ya da birden fazla işletmenin aktif ve pasiflerinin % 100'ünün iktisap edilmesinin yanı sıra bir veya birden fazla işletmenin kontrolünün ele geçirilmesi sonucunu doğuran tüm iktisapları da işletme birleşmeleri kapsamına almıştır (Arıkan, 2004, 65).

TFRS-3 ile yürürlükten kaldırılan TMS-22, işletme birleşmelerinin muhasebeleştirilmesinde iki ayrı yonteme izin vermiştir. Bu yöntemler; (1) Menfaatlerin Birleşmesi Yöntemi ve (2) Satın Alma Yöntemi'dir. Ancak TFRS-3, işletme birleşmelerinin muhasebeleştirilmesinde, Menfaatlerin Birleşmesi Yönteminin kullanılmasını yasaklayarak, tüm işletme birleşmelerinin Satın Alma Yöntemine göre muhasebeleştirileceğini hükme bağlamıştır. Bu çalışmada Satın Alma Yöntemi ayrıntılı bir biçimde açıklanmış olup, bu yöntemin daha iyi anlaşılabilmesi için, yürürlükten kaldırılmış olmasına rağmen Menfaatlerin Birleşmesi Yöntemi hakkında da kısaca açıklamalarda bulunulmuştur.

2.1. MENFAATLERİN BİRLEŞMESİ YÖNTEMİ

Havuzlama Yöntemi olarak da adlandırılan bu yöntemde temel ilke, birleşen şirketlerin tüm aktif ve pasiflerinin hiçbir değişime uğramaksızın birleştirilecek mali tablolara yansıtılmasıdır (Ayhan, 2003, 1). TMS-22, bu yöntemi Madde 8'de "Menfaatlerin birleşmesi; birleşen işletmelerin ortaklarının, varlıkları ve faaliyetleri üzerindeki kontrol haklarını, hiçbir işletmenin alıcı olarak tanımlanamadığı birleşilen işletmeye bağlı risk ve menfaatleri üzerinde bir kesilme olmadan ortak paylaşımı elde etmek için birleştirdikleri birleşme türüdür" biçiminde tanımlanmıştır (Karapınar, 2003, 85).

Bu yöntemde birleşme, işletmelerin mali tabloları üzerinde büyük değişiklikler meydana getirmemekte, varlıklar ve kaynaklar defter değerleri üzerinden gösterilmeye devam edilmektedir. Ayrıca bu yöntemde, birleşen şirketler arasındaki hisse senedi değişiminin, hisse senetlerinin defter değerleri üzerinden yapılması gerektiğinden, ortaya pozitif veya negatif şerefiyenin çıkması söz konusu değildir. Eğer, hisse senetleri defter değerlerinden farklı bir değerle değişime konu olursa bu defa bu yöntemin uygulanması

olanaklı değildir (Baş, 2000, 131). Bu birleşme yönteminde çok sık karşılaşılan bir birleşme yolu, bir şirketin diğerini devralması ve bunun karşılığında devralınan şirkete kendi hisse senetlerini vermesi şeklindedir (Ayhan, 2003, 2).

Bu yöntem, şirket birleşmelerinde birleşme karı hesaplanmadığından ve dolayısıyla herhangi bir vergi ödenmediğinden, şirketler tarafından tercih edilen bir yöntem olmuştur. Şirketlerin bu yonteme yönelmelerinin bir başka nedeni ise, bu yonteme göre yapılan birleşmenin birleşilen şirketin raporlanan karına olan etkisidir. Söz konusu yöntemde varlıklar, yeni oluşan şirketin bilançosuna genelde gerçeğe uygun değerinden daha düşük olan tarihi ya da defter değeri ile kaydedildiği için daha az amortisman gideri ve daha fazla kar ile sonuçlanmaktadır. Daha da önemlisi, bu birleşme yönteminde şerefiye tanımlanmadığı için yeni oluşan şirket tarafından raporlanan kar önemli ölçüde artmaktadır. Bu birleşme yöntemi; şirketlerin kazançlarını aşırı derecede şişirmelerine imkan tanıdığı, yeni oluşan şirket tarafından raporlanan karın farklılığı, finansal tablo kullanıcılarına sunulan bilgilerin kalite ve ilgililiğinin yetersizliği ve dahası ekonomik açıdan rasyonel olmayan birleşme kararlarına neden olduğu için; Amerika, İngiltere, Fransa, İspanya, Almanya gibi ülkelerde yasaklandığı gibi bir çok ülkede de bu yöntemin kullanılması oldukça ağır koşulların sağlanması şartına bağlanmıştır (Akwasi A., diğerleri, 2005, 224-225).

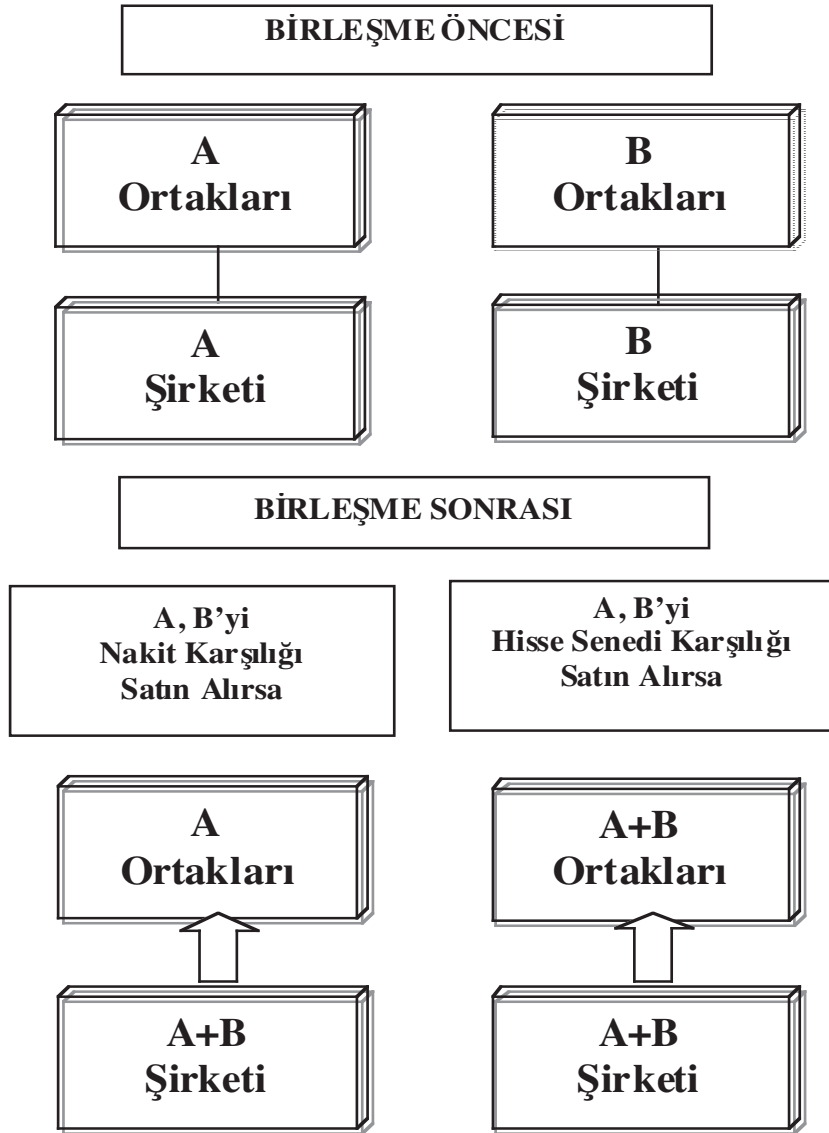
2.2. SATIN ALMA YÖNTEMİ

TMSK tarafından, TFRS-3 ile TMS-22'nin yürürlükten kaldırılmasıyla işletme birleşmelerinin muhasebeleştirilmesinde bundan böyle Satın Alma Yöntemi uygulanacaktır. Ele Geçirme Yöntemi olarak da bilinen bu yöntemde, öncelikle her birleşmede bir ele geçiren taraf tespit edilir. Ele geçiren, ele geçirilen şirketin aktif ve pasiflerinin ele geçirme tarihindeki gerçeğe uy-

gun değerlerini tespit ederek, bu değerle bilançosunda gösterir. Ele geçirilen hisselerle ödenen bedel ile, ele geçirilen aktif ve pasiflerin gerçeğe uygun değerlerinin net değeri arasındaki fark ise pozitif ya da negatif şerefiye olarak işleme tabi tutulur.

Bu birleşme türünde satın almak isteyen şirket,

satın almak istediği şirketin hisse senetlerini nakit karşılığı veya yeni hisse senedi çıkararak satın alınan şirketin ortaklarına vermesi ya da borçlarını üstlenmesi gibi yollarla satın almaktadır. Ele geçirmenin iki yolu; Şekil 1’de görüldüğü gibi, nakit karşılığı satın alma ve yeni hisse senedi çıkarmak suretiyle satın alma yöntemleridir.

Şekil 1: Satın Alma Yönteminde, Birleşme Öncesi ve Sonrasında Şirketlerin Durumu

Kaynak: K. Yee; Merger And Acquisitions I, Introduction to Goodwill, Columbia University, 2000, 3-4

Kaynak: K. Yee; Merger And Acquisitions I, Introduction to Goodwill, Columbia University, 2000, 3-4

Yapılan araştırmalar, şirket birleşmelerinin; kötü performans sergileyen yöneticilerin tasfiyesi, sinerji ve büyük ölçekli ekonomiler yaratma, farklı ülkelerde tutunma, şirketlerin büyümesi vb. gibi nedenlerle yapıldığını ortaya çıkarmıştır (Yee, 2000, 10). Şirket birleşmelerinde son yıllarda yaşanan eğilim, hisse senedi karşılığı satın alma yerine nakit karşılığı satın alma yönündedir (Yee, 2000, 7). Satın alma yönteminde, devralınan şirket daha çok bir yatırım gibi dikkate alınmaktadır (Grenwald, 2003, 81). Muhasebe standartlarına göre, şirket birleşmelerinde bundan böyle satın alma yöntemi kullanılacağından, birleşmelerin analiz ve karşılaştırılması da kolaylaşacaktır.

TFRS-3'e göre, işletme birleşmelerinde izlenecek aşamalar ve bu aşamalarda yapılacak işlemler aşağıda açıklanmıştır (www.turmob.org.tr).

2.2.1. Ele Geçiren Tarafın Belirlenmesi

Bu tür birleşmenin özelliği, kontrolü ele geçiren bir işletmenin, bir başka ifade ile alıcı işletmenin belirlenebilmesidir. Temelde, birleşen işletmelerin birinin diğerinin oy haklarının % 50'sinden fazlasına sahip olması, aksi belirtilmediği sürece, kontrolün varlığını gösterir (Karapınar, 2003, 87). TFRS-3, kontrolü, Madde 19'da "bir teşebbüs veya işletmenin finansal veya faaliyet politikalarını o teşebbüs veya işletmenin faaliyetlerinden fayda sağlayacak şekilde yönetme gücünü elde bulundurması" olarak ifade etmektedir. Ancak, belirli durumların varlığı halinde, (TFRS-3 Madde 19-23) oy hakkının % 50'den az olması halinde bile kontrol söz konusu olabilmekte ve edinen "alıcı taraf" olarak belirlenebilmektedir.

2.2.2. Satın Alma Maliyetinin Belirlenmesi

Satın alan işletme, birleşme maliyetini; işlem tarihindeki devralınan varlıklar, yüklenilen borçlar ve satın alınan işletmeyi kontrol altına almak için çıkardığı öz kaynak enstrümanları ile birleşme için katlandığı ve direkt olarak birleş-

meyle ilişkilendirilebilen diğer maliyetlerin gerçeğe uygun değerleri ile ölçmek zorundadır. Eğer, öz kaynak enstrümanları birleşmeye karşılık olarak çıkarılıyorsa, işlem gününde, söz konusu enstrümanların piyasa değerinin, gerçeğe uygun değerin en iyi kanıtı olacağı kabul edilir. Piyasa fiyatının mevcut olmadığı durumlarda ya da piyasa fiyatının gerçeğe uygun değer için güvenilir bir kanıt oluşturmadığı düşünülüyorsa, gerçeğe uygun değerin belirlenmesinde diğer değerleme teknikleri kullanılabilir. Eğer bir işletme birleşmesi birden fazla değişim işlemini içeriyorsa, her bir işlem, satın alan tarafından ayrı ayrı tanımlanacaktır.

2.2.3. Satın Alma Maliyetinin Dağıtımı

Satın alan işletme, birleşme maliyetini; ele geçirilen işletmenin tanımlanabilir varlıkları, kaynakları ve şarta bağlı borçlarını gerçeğe uygun değerleriyle tanımlamak suretiyle bunlar arasında dağıtmalıdır. Azınlık paylarına katkı sağlayan tanımlanabilir varlık, kaynak ve şarta bağlı borçlar da gerçeğe uygun değerleriyle tanımlanmalıdır. Elde edilen toplam net varlıkların gerçeğe uygun değerleri ile birleşme maliyeti arasındaki farklar ise pozitif ya da negatif şerefiye olarak işleme tabi tutulmalıdır.

2.2.4. Ele Geçirilen Varlık ve Kaynakların Tanımlanması

TFRS-3 Madde 37 gereğince satın alan işletme; daha önce finansal tablolarında göstermemiş olsa bile edinim tarihinde satın alınan işletmeye ait varlık, kaynak ve şarta bağlı borçları;

- Maddi olmayan varlık dışındaki bir varlıkla ilgili olarak satın alan işletmeye gelecek ekonomik fayda sağlaması olası ise ve bu fayda güvenilir olarak ölçülebiliyorsa,
- Şarta bağlı bir borç dışındaki bir borçla ilgili olarak yükümlülüğün yerine gelmiş olması için kaynak çıkışı gerektiriyorsa ve bu güvenilir olarak ölçülebiliyorsa,

- c) Maddi olmayan varlık veya şarta bağlı bir borcun gerçeğe uygun değeri güvenilir olarak ölçülebiliyorsa, ayrı olarak tanımlanmalıdır.

2.2.5. Şarta Bağlı Borçların Tanımlanması

Satın alma yönteminin uygulanmasında satın alan, birleşmede varsayılan şarta bağlı borçları, gerçeğe uygun değerleri güvenilir olarak ölçülebiliyorsa, tanımlanmalıdır. Tanımlanan tutar, üçüncü kişilerin söz konusu şarta bağlı borcu üzerlerine almak için kabul edecekleri tutar temeline dayandırılır. Tanımlanan tutarın hesaplanmasında işletme, en iyi bir tek tahmini dikkate almaktansa, benzer verilerin yer aldığı daha geniş bir aralığı dikkate almalıdır. Başlangıçtaki tanımlamadan sonra, bu şarta bağlı borçlar aşağıdakilerden yüksek olanı ile yeniden ölçülmelidir;

- a) TMS-37'ye (Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar) uygun olarak tanımlanacak tutar veya
- b) Başlangıçta tanımlanan tutardan, eğer uygun olduğu takdirde "TMS-18 Hasılat" Standardına uygun olarak tanımlanmış birikmiş amortisman tutarı çıkarıldıktan sonra kalan tutar.

TFRS-3'e göre tanımlanmış olan şarta bağlı borçlar, sonraki dönemlerde TMS-37'de yer alan tanımlama şartlarını sağlamasa da tanımlanmaya devam edilecektir.

2.2.6. Şarta Bağlı Gelecek Olaylara İlişkin Maliyet Düzeltmeleri

Birleşme maliyeti, şarta bağlı gelecek olayların ortaya çıkaracağı maliyetler nedeniyle düzeltmeye konu ise ve gelecekte gerçekleşmesi beklenen şarta bağlı olayların etkileri güvenilir olarak ölçülebiliyorsa, satın alan işletme, edinim tarihindeki söz konusu birleşme maliyeti düzeltme tutarını, hesaplamaya dahil eder. Ancak, şarta bağlı olayların gerçekleşme olasılığı zayıf-

sa ve güvenilir olarak ölçülemiyorsa başlangıçtaki birleşme maliyetinin bir parçası olarak ölçülemez. Şarta bağlı olayların gerçekleşmesinin daha sonra ihtimal dahiline gelmesi ve güvenilir olarak ölçülebilmesi durumunda, şarta bağlı olayların maliyeti, birleşme maliyetinde bir düzeltme olarak işlem görür (TFRS-3, Madde 32, 33).

3. ŞİRKET BİRLEŞMELERİNDE MADDİ OLMAYAN VARLIKLAR

Maddi olmayan varlıklar, maddi anlamları olmayan fakat teşhis edilebilen ve şirket tarafından yasal haklarla ve korumayla kontrol edilebilen, finansal olmayan duran varlıklar olarak tanımlanmaktadır (Roger, 1996, 4).

Yenilik ve bilgi üretimi çoğu sanayileşmiş ülke ekonomilerinde şirketlerin temel rekabet silahı haline gelmiştir. Yenilik ve bilgi üretimi için yapılan; araştırma ve geliştirme, eğitim, enformasyon teknolojisi vb. gibi yatırımlar, yeni ürünler, yeni hizmetler ve yeni teknolojilerin yaratılmasının ön koşulları olma niteliğini kazanmıştır (Tolha, 2004, 85).

Maddi olmayan varlıklar, işletme faaliyetlerindeki başarının giderek önemli unsurları haline gelmişlerdir. Çoğu işletme için maddi olmayan varlıklar, hem kendi gelişmelerindeki temel faktörleri hem de onların işletme değerlerinin önemli bir kısmını temsil etmektedir. Kamuoyunda yüksek performans sergileyen işletmelerin bir çoğu, toplam piyasa kapitalizasyonu ile karşılaştırıldığında görece olarak düşük düzeyde maddi varlıklara sahip olduklarını bildirmişlerdir. 1980'li yılların başlarından 2000'li yıllara kadar şirketlerin piyasa değerlerinin bir bölümü olarak maddi olmayan varlıklar % 40'lardan % 85'lere kadar yükselmiştir. Yapılan araştırmalar büyük şirketlerin pazar kapitalizasyonlarının yaklaşık % 75'inin, kendi maddi olmayan varlıklarına bağımlı olduğunu göstermiştir (Tolha, 2004, 84).

Ancak, maddi olmayan varlıklar, uzun yıllardır, piyasa değerini temsil etmeleri bağlamında bir varlık olarak kabul edilirken bunların çoğu bir şirketin bilançosunda gösterilmemektedir (Tolha, 2004, 85). Maddi olmayan varlıkların ekonomik önemi nedeniyle, bu tür varlıkların ölçülmesi ve raporlanması; son zamanlarda, şirketlerin yatırımları içerisinde önemli bir yer tutması ve maddi olmayan varlıklara yapılan yatırımlarla ilgili mevcut bilgilerin sınırlı oluşunun bir sonucu olarak; mesleki kuruluşlar, girişimciler, muhasebeciler ve yatırımcıların büyük ölçüde ilgisini çekmektedir.

Diğer taraftan, entelektüel sermayenin doğuşu ve dolayısıyla entelektüel sermayenin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması maddi olmayan varlıkların hesaplanması ve maddi olmayan varlıklarla ilgili diğer sorunların çözümünü tetikleyerek bu yönde bir gelişmeye katkıda bulunmuştur (Seetharaman and Balachandran, 2004, 74).

Yeni kurallara göre şerefiyenin amortismanına tabi olmayışı ve buna karşılık maddi olmayan varlıklarda amortismanın devam etmesi nedeniyle satın alma bedelinin, ele geçirilen şirketin varlık ve borçları arasında, özellikle de ele geçirilen şirketin bilançosunda maddi olmayan varlıkların bulunması durumunda, ele geçirilen şirket için ödenen satın alma bedelinin, ele geçirilen şirketin tanımlanabilir varlık ve borçlarının gerçeğe uygun değerini aşan kısmının, maddi olmayan varlıklarla şerefiye arasında dağıtımını daha da önem kazanmaktadır. Bazı uzmanlar, satın alan şirketlerin, satın alma bedelinin büyük bir kısmını amortismanına tabi olan maddi olmayan varlıklardan çok, amortismanına tabi olmayan şerefiyeye tahsis ederek, ilerleyen yıllarda daha az amortisman gideri kaydetmek suretiyle şirket karlarını şişirebileceklerini ileri sürmektedirler (Tolha, 2004, 94). Örneğin, satın alınan şirketin patentli bir ürünü olduğunu düşünelim. Satın alma bedelinden patent bedeline tahsis edilen pay azaldıkça şerefiye artmakta, dolayısıyla, ileride

ayrılacak amortismanlar önem kazanmaktadır (Ayhan, 2003, 2).

İşletme birleşmelerinde maddi olmayan varlıklarla ilgili karşılaşılan sorunlardan birisi de bunların değerleriyle ilgilidir. Satın alınan işletmenin defterlerinde tanımlanmamış olan Araştırma-Geliştirme Projeleri gibi maddi olmayan varlıklar tek başına veya sözleşme ya da diğer yasal haklar nedeniyle varlık tanımlama kriterlerini sağlıyor ve gerçeğe uygun değerleri de güvenilir olarak ölçülebiliyorsa, ayrı bir varlık olarak tanımlanmalıdır.

Satın alınacak işletme için ödenecek tutarın belirlenmesinde, satın alanlar, işletmenin kontrolünde olmadığı için varlık olarak tanımlanmaya uygun olmayanlar dahil pek çok faktörü göz önünde bulunduracaklardır. Kontrol, genel olarak yasa ile korunan hakları ifade etmektedir. Örneğin, teknoloji bilgisi gibi bir hak, lisans veya ticari marka ile korunabilir. Beceriler veya belirli kişi ya da gruplarda somutlaşan kaynaklar genelde maddi olmayan varlık tanımına uymazlar. Çünkü, işletmenin söz konusu beceri veya kaynakların ayrı bir varlık olarak tanımlanabilmesi için bunları sergileyen kişilerin eylemleri üzerinde yeterli kontrol gücüne sahip olması gerekir. Birleşme işleminin bir parçası olarak başlangıçtaki tanımlamada, maddi olmayan varlıkların maliyeti, edinim tarihindeki gerçeğe uygun değerleri olarak ölçülür. Maddi olmayan varlıkların gerçeğe uygun değeri, mümkün olan ulaşılabilir en iyi bilgi temelindeki bilgili ve istekli taraflar arasında işletmenin edinim tarihinde varlık için ödeyeceği tutardır. Gerçeğe uygun değer belirlenmesinde tecrübeli ve bağımsız bir değerlemecinin (değerleme kuruluşunun) görüşü alınabilir.

Satın alan işletme tarafından, birleşmenin bir parçası olarak edinilen maddi olmayan varlıkların muhasebeleştirilme koşulları özet olarak Tablo 1'de olduğu gibidir.

Tablo 1: Maddi Olmayan Varlıkların Muhasebeleştirilme Koşulları

Maddi Olmayan Varlık Olarak Aktifleştirilecek Varlıklar	Şerefiye Olarak Aktifleştirilecek Varlıklar	Maddi Olmayan Varlık ve Şerefiye Olarak Aktifleştirilemeyecek Olanlar
<ul style="list-style-type: none"> Bir İşletmeden Ayrı Olarak Satın Alınan Maddi Olmayan Varlıklar 	<ul style="list-style-type: none"> Satın Alınan Şerefiye 	<ul style="list-style-type: none"> İçsel Olarak Yaratılan Şerefiye
<ul style="list-style-type: none"> Bir İşletme ile Birlikte Satın Alınan Maddi Olmayan Varlıklar <p>(Bunlar, Şu Koşulları Taşımaktadır)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Şerefiyeden Ayrı Olarak Tanımlanabilmelidir, ✓ Değerleri Güvenilir Bir Biçimde Ölçülebilmelidir. 	<ul style="list-style-type: none"> Bir İşletme ile Birlikte Satın Alınan Maddi Olmayan Varlıklar <p>(Bunlar, Şu Koşulları Taşımaktadır)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Şerefiyeden Ayrı Olarak Tanımlanamayanlar, veya ✓ Değeri Güvenilir Bir Biçimde Ölçülemeyenler. 	<ul style="list-style-type: none"> Piyasa Değeri Güvenilir Bir Biçimde Ölçülemeyen İçsel Olarak Yaratılan Maddi Olmayan Varlıklar
<ul style="list-style-type: none"> Piyasa Değerleri Kolaylıkla Tespit Edilebilen İçsel Olarak Yaratılan Maddi Olmayan Varlıklar 		

Kaynak: Hussey Roger, Can We Put A Value On A name: The Problem Of Accounting For Goodwill And Brands, Credit Control, Years 1996, Volume 17, Number 10, s.36.

4. MADDİ OLMAYAN VARLIKLARIN AMORTİSMANI

Maddi olmayan varlıklar ya sınırlı (belirli) bir yararlı ömre ya da sınırsız (belirsiz) bir yararlı ömre sahiptir. Eğer bir maddi olmayan varlığın yararlı ömrünü sınırlayan bir hukuki kural, düzenleme, sözleşme hükmü vb. yoksa varlığın ömrünün sınırsız olduğu kabul edilir. Sınırsız bir yararlı ömre sahip olan maddi olmayan varlıklar amortismanına tabi olmayıp, değer düşüklüğü testine tabidirler. Sınırsız ömre sahip olan maddi

olmayan varlıklar, yıllık dönemler halinde değer düşüklüğü testine tabi tutularak, defter değeri ile gerçeğe uygun değeri karşılaştırılır. Eğer gerçeğe uygun değer, defter değerinin altına düşmüş ise varlık değer düşüklüğüne uğramış olarak kabul edilir ve bu varlık için değer düşüklüğü kadar, “değer düşüklüğü zararı” kaydedilir. Sınırsız ömre sahip olan maddi olmayan varlıklar için değer düşüklüğü testinde iskonto edilmiş nakit akımları yerine varlığın gerçeğe uygun değeri dikkate alınır. Çünkü, sınırsız ömre sahip varlıklar için iskonto edilmemiş nakit

akışları yönteminin kullanılması durumunda, varlığın gerçeğe uygun değeri hiçbir zaman defter değerinin altına düşmez. Bunun nedeni ise gelecek nakit akışlarında göz önünde bulundurulacak süre belirsizdir ve bu süre geleceği kapsayacak bir biçimde istenildiği kadar artırılabilir (Tolha, 2004, 91).

Sınırlı ömre sahip maddi olmayan varlıklar ise, yararlı ömrü boyunca amortisman tabi tutulur. Eğer, varlığın yararının tükenmesi ile ilgili bir model belirlenebiliyorsa amortisman da bu model izlemelidir. Örneğin, bir üründen sınırlı bir miktarda üretim yapmak için bir lisans anlaşması yapılmış ise, lisans maliyeti söz konusu ürünün üretim modeline uygun olarak amorti edilmelidir. Böyle bir model belirlenemiyorsa, normal amortisman yöntemi kullanılmalıdır (Tolha, 2004, 90).

5. ŞEREFİYENİN TANIMI

Şerefiyenin kabul edilip muhasebeleştirilmesinde, evrensel olarak kabul edilmiş tek tip bir muhasebe yaklaşımı bulunmamaktadır. Tek tip bir yaklaşımın bulunmaması, şerefiyenin tanımından çok muhasebeleştirilmesiyle ilgilidir. Şirket birleşmeleri ve satın almaların giderek uluslararası boyutta gerçekleşir hale gelmesi göz önüne alındığında, şerefiyenin muhasebeleştirilmesiyle ilgili, uluslararası alanda ortak bir yaklaşımın gerekliliği önem kazanmaktadır.

Şerefiye, bir işletmenin mükemmel bir yönetim, parlak bir işgücü, etkin reklamcılık ve pazar hakimiyeti gibi üstün bir kar etme gücünü sağlayabilecek bir çok faaliyetini kapsayan geniş bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır (Seetharaman and Balachandran, 2004, 71).

Speak, şerefiyeyi, varlıkların gerçeğe uygun bir kazancının ötesinde beklenen kazançların bugünkü değeri olarak tanımlamıştır. Buna göre şerefiye, alıcıya, gerçeğe uygun kazançlarını üretmek için gereken varlıkların maliyetinin öte-

sindeki kazançlarının maliyetidir (Seetharaman and Balachandran, 2004, 68).

J. M. Yang ise şerefiyeyi, herhangi bir değerde olan, az çok kalıcı ve belirli bir süreye sahip, bir işletmenin devralınması sonucu ortaya çıkan ve parasal olarak ölçülebilen bir varlık olarak tanımlamıştır (Seetharaman and Balachandran, 2004, 68).

Bununla birlikte, şerefiye, “aşırı kar” yaklaşımı ile de tanımlanmaktadır. Bu yaklaşıma göre şerefiye, bir çok yıl boyunca anormal kar beklentisinin şimdiki değeri olarak tanımlanmaktadır. Bu görüşe göre şerefiye, belirlenebilir net varlıkların normal kazançlarının bugünkü değeri ile normal üstü kazançların bugünkü değerleri arasındaki farktır. Ancak, bu süreç, gelecek normal ve normal üstü kazançların tahmin edilmesini ve uygun bir iskonto oranı ile iskonto edilmesini gerektirmektedir (Cemalcılar ve Önce, 1999, 450). TMS-36’ya göre şerefiye, “iktisap eden tarafından, gelecek ekonomik fayda beklentisine istinaden yapılan bir ödeme” olarak tanımlanmıştır.

Bütün tanımlarda ortak bir biçimde, bir işletmenin “normalin üzerinde kazanç sağlama yeteneği” olarak nitelendirilen şerefiye, işletmenin kendisine özgü kazanç sağlama yeteneğinin, ayrı olarak tanımlanabilen maddi ve maddi olmayan varlıkların bir arada ve uyum içerisinde çalışması ile bulunan bir farktır. Bu fark işletmenin kazanma gücünü gösterir (Cemalcılar ve Önce, 1999, 442).

Maddi olmayan varlıklar kendi içerisinde en az maddi olmayandan en çok maddi olmayana doğru sıralanacak olursa, şerefiye, maddi olmayan varlıkların en maddi olmayanıdır. Çünkü, sadece işletme satıldığında belirlenebilmektedir (Boyd and Carthy, 2002, 10). Bu nedenle, şerefiyeye biçilecek değer subjektif olabilecektir. Bir başka deyişle, bir artık değer olan şerefiyenin, devralınan şirketin üstün kar potansiyelini

yansıttığı ileri sürülse de, şerefiye olarak muhasebeleştirilen tutar içinde şirketin performansıyla ilgisi olmayan başka faktörler de yer alabilecektir. Örneğin, gerçeğe uygun değerın yanlış hesaplanması, şerefiye tutarında da yanlışlığa yol açacaktır (Akışık, 2003, 88).

5.1. ŞEREFİYENİN HESAPLANMASI

Şerefiyenin hesaplanması ile ilgili ilk tartışma, Francis More tarafından başlatılmıştır. More, şerefiyenin değerini, bir çok yılın net karlarının satın alınması olarak ifade etmiştir. More'ye göre, bir işletmeyi devralan, yatırdığı sermaye karşılığında (belli bir faiz tutarı yerine) gerçeğe uygun bir kazanç bekleyebilir. Bu kazanç, yatırımla ilişkisi olan riskleri telafi edebilecek kadar yüksek olmalıdır. Dolayısıyla, bir yatırım ancak böyle bir kazancı aşan tutarda kar getiriyorsa, o takdirde şerefiyeye bir değer yüklenebilir.

Diğer bir yaklaşım ise 1990'lı yıllarda ortaya atılan "Bakiye Yaklaşımı"dır. Bu yaklaşımda şerefiye, devralınan bir işletmenin varlığının satın alma değeri ile piyasa değeri arasındaki farktır. Bu fark olumlu olabileceği gibi olumsuz da olabilir. Şerefiye bu anlamda, diğer herhangi bir iş, bir maddi ya da maddi olmayan varlık olarak belirlenemeyen bakiye bir değerdir (Seetharaman and Balachandran, 2004, 71).

Muhasebe standartlarında da bakiye değer yaklaşımı benimsenmiştir. IAS-22, Md. 40'da, "bir firmanın diğer bir firmayı satın alma tarihindeki satın alınan tanımlanabilir varlıkların ve borçların satın alma tarihindeki gerçeğe uygun değerlerinin satın alma bedelini aşan kısmı" olarak tanımlanmıştır. FASB tarafından yayınlanan FAS 141- İşletme Birleşmeleri ve FAS-142 Şerefiye ve Maddi Olmayan Varlıklar Standardında da aynı tanım benimsenmiştir.

5.2. ŞEREFİYENİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Uluslararası boyutta şerefiye ile ilgili en çok tar-

tışılan konu, şerefiyenin tanımından çok, muhasebeleştirilmesiyle ilgilidir. Bu konuda, değişik nedenlerden dolayı, IFRS ve FASB standartlarında farklı yaklaşımlar benimsendiği görülmektedir.

Muhasebe literatüründe şerefiyenin muhasebeleştirilmesi ile ilgili 3 farklı yaklaşım bulunmaktadır. Birincisi, ihtiyatlılık kavramına uygun olarak, şerefiyenin derhal gider yazılarak kayıtlardan silinmesidir. İkinci yaklaşım, muhasebenin tahakkuk esasına uygun olarak, şerefiyenin bir varlık olarak, yararlı ömrü boyunca sistematik olarak amortismanına tabi tutularak yok edilmesidir. Üçüncü yaklaşım ise, şerefiyeyi ne doğrudan doğruya gider yazarak ne de bir varlık olarak amortismanına tabi tutmayıp, bilançoda sürekli tutarak değerinde bir azalma olasılığı olduğu takdirde değer düşüklüğü testine tabi tutmak şeklindedir. Bu yaklaşımlar aşağıda açıklanmıştır.

5.2.1. Şerefiyenin Derhal Gider Kaydedilerek Kayıtlardan Silinmesi

Bu yaklaşımda şerefiye, devralmayı takiben aynı dönem içerisinde ya öz kaynaklara mahsup edilerek ya da olağandışı gider kaydedilerek tamamen ortadan kaldırılmaktadır. Bu yaklaşımın temel hareket noktası, içsel olarak yaratılan şerefiye ve yine içsel olarak yaratılan maddi olmayan varlıkların muhasebeleştirilmesinde benimsenen yaklaşımla ilgilidir. Bu yaklaşıma göre, içsel olarak yaratılan şerefiye ve maddi olmayan varlıklar, bir varlık olarak kabul edilmeyip bunlar için yapılan harcamalar doğrudan doğruya, ortaya çıktıkları dönemin gideri olarak muhasebeleştirildiklerinden, şerefiye de aynı şekilde muhasebeleştirilmelidir (Cemalcılar ve Önce, 1999, 446).

Bu görüşün taraftarları, daha çok, şerefiyenin bir varlık olarak kabul edilip amortismanına tabi tutulması yaklaşımını eleştirmek suretiyle, bu yaklaşımı dolaylı olarak savunmaktadırlar. Bu

yaklaşımı savunanlar, şerefiyenin diğer varlıklardan farklı bir niteliğe sahip olduğu gerekçeyle, onun bir varlık olarak görülmemesi gerektiğini ileri sürmektedirler. Şerefiye, özellikle işletmenin bütünü ile ilgili olduğundan, onun değeri, borsa koşullarına bağlı olarak dalgalanmalar gösterecektir. Kesin olmayan değeri ve belirsiz yararlı ömrünün bir sonucu olarak, şerefiyenin amortismanına tabi tutularak dönem gelirlerinden düşülmesi güvenilir bir yaklaşım olmayacaktır.

Dönem karı, ne şerefiye amortismanı ne de şerefiyenin değerini korumak için yapılan harcamalardan dolayı azaltılmamalıdır. Çünkü, şerefiyenin ömrü belirsiz olduğundan herhangi bir amortisman döneminin seçimi, özünde keyfidir ve seçilen dönem süresince net gelirin eksik çıkmasına neden olacak ve daha sonraki dönemlerde ise karın yüksek çıkmasına yol açacak ve bu şekilde karlar kolaylıkla manipüle edilebilecektir. Dolayısıyla, şerefiyenin derhal gider kaydedilerek kayıtlardan silinmesi yaklaşımı, bu tür sakıncaları ortadan kaldıracaktır (Seetharaman and Balachandran, 2004, 72).

Diğer taraftan, bu yöntemi savunanlar, şerefiyenin sonuçta zamanla ortadan kalkacağını, üstelik şerefiyenin ölçüm gücünü doğuracağını ve diğer varlıkların aksine ayrı olarak satılamayacağını ileri sürerek, gider kaydedilmesi gerektiğini düşünmektedirler (Cemalcılar ve Önce, 1999, 446).

Şerefiyenin bir varlık olarak görülmesinin nedeni, onun kayıtsız şartsız “Gelecek Ekonomik Faydalar” yaratması beklentisidir. Halbuki şirket birleşmelerinde gelecek ekonomik faydaların doğuşu bir çok faktöre bağlıdır. Temelde, gelecek ekonomik faydalar “gerçekleştirilmiş sinerji” yoluyla elde edilebilir. Ancak, sinerjinin gerçekleştirilmesi birbirine uyumlu kılınması gereken çok sayıda stratejik unsurla ilgilidir. Bu unsurlar; strateji, yapı, sistem, personel, be-

ceriler, ortak değerler ve ortalamanın üzerindeki amaçlardır. Şirket birleşmelerinde bu unsurların her birinin sinerjilerinin gerçekleştirilmesi için etkin bir şekilde birleştirilmeleri gerekmektedir (Burl, 2004, 76).

Aynı zamanda, şirket birleşmelerinde satın alan şirket ile ele geçirilen şirket arasındaki birleşme görüşmelerinde “enformasyon asimetrisinin” varlığı nedeniyle, şerefiyenin kabul edildiği temel de “özünde, onun satın alındığı” tartışmaya açıktır (Burl, 2004, 75).

Diğer taraftan, şerefiyenin doğrudan doğruya gider kaydedilerek ya da yedeklerden mahsup edilerek kayıtlardan silinmesi, devralan şirketin bilançosunun erimesine, şirketin değerinin çok düşük hatta negatif bir değere sahip olduğu görüntüsünü verecektir.

5.2.2. Şerefiyenin Bir Varlık Olarak Amortismanına Tabi Tutulması

Bu yaklaşımda şerefiye, bir varlık olarak bilançoya alınmakta ve faydalı ömrü boyunca sistematik olarak, amortismanına tabi tutulmaktadır. Bu yaklaşımı benimseyenler, şerefiyenin bir varlık olarak diğer varlıklar gibi, değerinin sonuç olarak yok olacağına ve dolayısıyla şerefiyenin maliyetinin dönemsel olarak yarattığı gelirlere karşılık gidere dönüştürülmesi gerektiğini savunmaktadırlar.

Bu yaklaşıma karşı ileri sürülen bir eleştiri ise, şerefiyenin bir varlık olarak mali tablolara alınması halinde, onun muhasebeci olmayanlar tarafından anlaşılamayacağı ve bir işletmenin pozisyonu ile ilgili yanlış yorumlara yol açabilecek nitelikte olmasıdır (Seetharaman and Balachandran, 2004, 72).

Şerefiyenin, yararlı ömrü boyunca amortismanına tabi tutulması yaklaşımı, amortisman süresi boyunca dönem karlarını azalttığı için “sermaye getiri oranı” gibi performans ölçütleri üzerinde olumsuz etki yapması ve dağıtılan kar paylarının

azalması nedeniyle, fazla tercih edilen bir yaklaşım olmamıştır (Roger, 1996, 2).

Şerefiyenin bir varlık olarak bilançoya alınması ve sistematik olarak amortismanına tabi tutulması, devralan şirketin bilançosunu olumsuz olarak etkilemektedir. Her ne kadar, şerefiye amortismanının gider yazıldığı yıllarda bir nakit çıkışı gerektirmeyip, teorik olarak ele geçiren şirketin piyasa değerini etkilememesi beklense de, piyasalar şirket değerlemelerinde hala net gelire odaklandıkları için bu durum şirketin değerini etkilemektedir (Ayhan, 2003, 2).

5.2.3. Şerefiyenin Değer Düşüklüğü Testine Tabi Tutulması

Bu yaklaşımda şerefiye, bir varlık olarak mali tablolara alınmakta, ancak amortismanına tabi tutulmamaktadır. Şerefiye, dönemsel olarak değer düşüklüğü testine tabi tutulmakta ve değer düşüklüğü olabileceğine dair herhangi bir gösterge bulunması durumunda, belirlenen değer düşüklüğü tutarı, bir değer düşüklüğü zararı olarak, mali tablolara alınmaktadır.

Bu yaklaşımı savunanlar, şerefiyenin gerçeğe uygun değerinin defter değeri altına inmediği sürece, değerinin hiç düşürülmemesini ve bilançoda bir varlık olarak kalmasını ileri sürmektedirler (Seetharaman and Balachandran, 2004, 72).

5.3. STANDARTLARA GÖRE ŞEREFIYE-NİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Uluslararası alanda muhasebe uygulamalarına yön veren standartlar açısından, şerefiyenin muhasebeleştirilmesi konusunda bir fikir birliğinin olduğu görülmektedir. TFRS-3 İşletme Birleşmeleri Standardı Madde 51-54, satın alınan işletmenin ileride elden çıkarılması ya da tasfiye edilmesi söz konusu olmadıkça şerefiyenin doğrudan doğruya gider yazılmasını yasaklamaktadır.

FASB, 1 Temmuz 2001 tarihinde, şirketlerin birleşme ve devirde uyacakları kuralları belirleyen FAS-141'i yayınlayarak şirketlerin birleşmelerinde "Menfaatlerin Birleşmesi" yönteminin kullanılmasını yasaklamış ve bunun yerine "Satın Alma" yönteminin kullanılacağını belirtmiştir.

Aynı tarihte, FAS 142'nin yayınlanması ile şerefiyenin bir varlık olarak mali tablolara alınacağı, ancak amortismanına tabi tutulmayıp, değer düşüklüğüne dair bir gösterge olursa, değer düşüklüğü testine tabi tutulacağını belirtmiştir. IFRS'nin, FASB uygulamaları ile uyumlu hale getirilip, şerefiye tutarlarına amortisman ayrılması yerine, değer düşüklüğü testine tabi tutulmaya başlanması daha uygun bir yaklaşım olacaktır (Ayhan, 2003, 2).

Ülkemizde hisse senetleri borsada işlem gören şirketler için, 2003 içinde sona eren yıllık hesap dönemlerinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe giren "Konsolide Mali Tabloların Hazırlanmasına İlişkin Tebliğde, şirket birleşmelerinin IFRS ile uyumlu bir şekilde satın alma tekniği kullanılarak mali tablolara yansıtılması ve oluşan şerefiye tutarlarının amortismanına tabi tutulmayıp, değer düşüklüğü testine tabi tutulması öngörülmektedir. Aynı şekilde, TFRS-3 ile yürürlükten kaldırılan TMS-22'de yer alan şerefiye için amortisman ayrılması uygulamasına son verilmiş ve şerefiyenin TMS-36'ya göre değer düşüklüğü testine tabi tutulacağı hükme bağlanmıştır.

5.4. ŞEREFIYE İÇİN DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ TESTİ

Şirket birleşmelerinin çok yoğun olarak gerçekleştiği ABD'de, 2003 yılında, bir kredi derecelendirme kuruluşu olan Standart and Poor'un listesinde yer alan 500 şirketin bilançolarında toplam olarak 1.3 trilyon dolar tutarında şerefiyenin kayıtlı olduğu görülmüştür. FASB, piyasalarda büyük canlılık yaşandığı yıllarda satın

alınan şirketlere, şerefiye adı altında büyük tutarlara ulaşan ödemelerin yapıldığı görüşünü ileri sürerek, değer düşüklüğü testi ile, bu ödemelerin ne kadar gerçeğe uygun olduğunun sorgulanmasını da amaçlamaktadır. Amerika’da yapılan araştırmalar; şirket birleşmelerinin % 10 gibi sadece küçük bir yüzdesinin gerçekten başarılı olduğunu, entegrasyonun nadiren beklediği gibi pürüzsüz gerçekleştiğini ve dolayısıyla beklenen sinerjinin genelde ortaya çıkmadığını göstermiş ve bunun bir sonucu olarak, şirketlerin, birleşme sonrasında şerefiye için yüksek tutarlara ulaşan değer düşüklüğü zararları kaydettiklerini ortaya çıkarmıştır. Örneğin, 2002 yılında, AOL, Time Warner’i satın almasından dolayı kayıtlarında 81.7 milyar dolar şerefiye göstermiş ve yıl sonunda şerefiye için 54 milyar dolar tutarında değer düşüklüğü zararı raporlamıştır (Yee, 2000, 44).

5.4.1. TMS-36’ya Göre Şerefiye İçin Değer Düşüklüğü Testi

Satın alan, edinim tarihinde, birleşmeden kaynaklanan şerefiyeyi bir varlık olarak tanımlar. Tanımlanan varlığın maliyeti; edinilen varlık, borç ve şarta bağlı borçların satın alanın payına düşen kısmının gerçeğe uygun değerinin birleşme maliyetini aşan tutarı ile ölçülür. Satın alan işletme, faaliyetlerini devam ettirdiği sürece, şerefiyeyi maliyet değeri ile değerlendirir ve en az yılda bir kere TMS-36’ya göre değer düşüklüğü testine tabi tutmak zorundadır.

Varlık, borç ve şarta bağlı borçların gerçeğe uygun değeri birleşme maliyetini aşarsa, satın alan işletme, belirlenen gerçeğe uygun değerleri ve satın alma maliyetinin ölçümünü yeniden değerlendirmelidir. Söz konusu yeniden değerlendirme sonucunda hala geride kalan bir fazlalık varsa, bu, negatif şerefiye olarak tanımlanmalıdır. Negatif şerefiye, derhal zarar kaydedilerek kayıtlardan silinmelidir.

Satın almadan kaynaklanan şerefiyenin değer

azalışına maruz kalıp kalmadığının belirlenmesi için şerefiye nakit yaratma birimi ya da birimlerine dağıtılır. Varlıkların ait olduğu nakit yaratma birimlerinin tespit edilmesi ve nakit yaratan birimlerinin net defter değerinin belirlenmesi, ve bunlara ait değer düşüklüğünün mali tablolara alınmasında, uyulması gerekli olan kurallar TMS-36’nın 65 ve 92 arası maddelerinde düzenlenmiştir.

Varlıklar genellikle tek tek alınır ve tek tek satılırlar. Ancak gelecek ekonomik yararlar, bir çok varlığın birlikte kullanımından elde edilmektedir. Bu nedenle, varlıklar, değerlerinin ölçülmesi amacıyla gruplandırılma ihtiyacı duyarlar. Varlıklar tek tek alınmaları ya da satılmalarına rağmen sık sık gruplar halinde kullanılırlar. Bu nedenle varlıklar, bir grup olarak değerlendirilmelidirler. Gelirler ya da çeşitli varlıkların birlikte kullanımları sonucunda oluşan nakit akımları genellikle tek tek varlıklara bağlanamaz ve ölçülemez (Joel ve Martin, 1994, 21).

Standarda göre, normal olarak her bir varlığın tek tek kullanım değerinin belirlenmesi gerekmektedir. Tek başına bir varlığın kullanım değerinin belirlenebilmesi için, varlığın, diğer varlık ya da varlık gruplarından önemli ölçüde bağımsız nakit akımları yaratması gerekmektedir. Ancak, pratikte işletmelerin varlıkları birbirlerine bağımlı bir şekilde ve birlikte çalışarak işletmenin nakit üretimine katkıda buldukları için tek başına bir varlığın, genellikle, kullanım değeri hesaplanamamaktadır. Dolayısıyla, tek başına bir varlığın kullanım değerinin hesaplanmadığı durumlarda, varlığın ait olduğu nakit yaratma biriminin, bir başka ifade ile varlığın da içinde yer aldığı bir varlık grubunun kullanım değerinin hesaplanması gerekmektedir.

Nakit yaratma birimi, Standardın 6. Maddesinde, “*Diğer varlık veya varlık gruplarından sağlanan nakit girişlerinden oldukça bağımsız nakit girişleri olan ve devamlı kullanımından nakit*

girişleri yaratan en küçük tanımlanabilir varlık grubudur” biçiminde tanımlanmıştır.

Bu tanıma göre, bir varlık grubunun nakit yaratma birimi olarak tanınması için;

- 1- Diğer varlık veya varlık gruplarından önemli ölçüde bağımsız nakit girişleri yaratması, bir başka ifade ile varlık grubunun nakit girişleri, diğer varlık ya da varlık gruplarının nakit girişlerine bağımlı olmaması,
- 2- Devamlı kullanımından nakit girişleri yaratması, yani işletmenin nakit üretimine katkıda bulunmak amacıyla elde bulunduruluyor olması, ve
- 3- Mümkün olduğu kadar, diğer varlık ya da varlık gruplarından ayrı olarak tanımlanabilen, en küçük varlık grubundan oluşması,

şartlarını birlikte taşıması gerekmektedir.

Değer azalışının olup olmadığının belirlenmesinde, nakit yaratma biriminin geri kazanılabilir değeri, defter değeri ile karşılaştırılır. Bir nakit yaratma biriminin geri kazanılabilir değeri, nakit yaratma biriminin gerçeğe uygun değeri (*nakit yaratma biriminin alım-satım değerinden elden çıkarma maliyetleri düşüldükten sonraki değeri*) ile kullanım değerinden yüksek olanı olarak belirlenir. Bazı durumlarda, söz konusu her iki değer belirlenmesine gerek kalmayabilir. Örneğin, nakit yaratma biriminin kullanım değeri ya da gerçeğe uygun değerinden herhangi biri, defter değerinden büyükse diğerinin belirlenmesine gerek yoktur. Çünkü, bu durumda herhangi bir değer azalışı söz konusu değildir.

TMS-36’da, bir nakit yaratma biriminin gerçeğe uygun değerinin en iyi tahmininin, gerçekleştirilebilecek bir işlemle ilgili olarak söz konusu nakit yaratma birimi için geçerli bir satış sözleşmesinde kabul edilmiş bir değer olacağı belirtilmiştir. Bireysel varlıklar için, geçerli bir satış sözleşmesinin bulunmadığı durumlarda, varlığın

gerçeğe uygun değeri, normalde varlığın fiili piyasada teklif aldığı (talep edildiği) fiyat olarak dikkate alınacaktır. Genellikle, bir nakit yaratma biriminin tümü için bir piyasa fiyatı bulunmaz. Bu nedenle, nakit yaratma biriminin gerçeğe uygun değeri hazır olarak elde edilemez. Geçerli bir satış sözleşmesi fiyatının ve fiili bir piyasanın bulunmaması durumlarında, nakit yaratma biriminin gerçeğe uygun değeri, bilanço tarihinde istekli bir alıcı ile satıcı arasında gerçekleştirilecek tutarı yansıtan, ulaşılabilir en iyi bilgi temelinde belirlenir.

Yukarıda belirtildiği gibi, satılmak amacıyla elde edilmeyen bir nakit yaratma birimi için hali hazırda belirlenebilir bir gerçeğe uygun değeri bulmak oldukça zordur. Bu nedenle, genellikle nakit yaratma biriminin geri kazanılabilir değeri, kullanım değeri referans gösterilerek tespit edilir. Kullanım değerinin belirlenmesinde kullanılan nakit akış projeksiyonları, yönetim tarafından kabul edilmiş gelecek 5 yıla ait en son finansal bütçe/tahmin temeline dayandırılmalıdır. Geri kazanılabilir değer belirlenmesinde kullanılan nakit akışları, gelecekteki yeniden yapılandırma maliyetleri veya sermaye harcamalarının neden olacağı gelecek nakit girişleri ve çıkışlarının etkilerini içermemelidir. Ancak, varlığın mevcut kapasitesini sürdürebilmesi için yapılan harcamalardan kaynaklanan gelecek nakit girişleri ve çıkışlarının etkisi dikkate alınmalıdır. Yönetim tarafından hazırlanan bütçe ya da tahminlerin 5 yıldan daha kısa ya da uzun vadeli olması durumunda, işletme, sabit veya azalan bir büyüme oranı kullanarak hesaplama yapabilir.

Değer düşüklüğünden dolayı geri kazanılabilir değer azaltılması gereken bir durumda, söz konusu değer azalışı, tanımlandığı dönemin gelir tablosunda gösterilir. Nakit yaratma biriminin geri kazanılabilir değerinin azaltılması gereğinin görüldüğü durumlarda, söz konusu değer azalışı varsa öncelikle nakit yaratma birimine tahsis edilmiş şerefîyeye dağıtılır. Kalan tutar daha

sonra nakit yaratma birimini oluşturan diğer varlıklara bir ön oran temelinde dağıtılır.

5.4.2. Şerefiye İçin Değer Düşüklüğü Göstergeleri

Her iki standart gereğince, bir nakit yaratma biriminin ya da raporlama biriminin gerçeğe uygun değerinin, onun defter değerinin altına düşebileceğine ilişkin göstergelerin mevcut olması durumunda, şerefiye dönemsel olarak değer düşüklüğü testine tabi tutulmak zorundadır. Söz konusu standartlarda belirtilen değer düşüklüğüne ilişkin göstergelerin bazıları aşağıdaki gibidir:

1. İş ikliminde ya da hukuksal faktörlerde, aleyhte, önemli bir gelişme olması ya da olmasının muhtemel olması,
2. Bir nakit yaratma birimi ya da bir raporlama biriminin gerçeğe uygun değerinin son tespiti için kullanılan varsayım ya da beklentilerin bir veya daha fazlasında, aleyhte, önemli bir değişikliğin olması,
3. Bir nakit yaratma birimi ya da bir raporlama biriminin bir parçasının satılması ya da bir başka şekilde elden çıkarılacağına dair güçlü bir olasılığın bulunması,
4. Bir nakit yaratma birimi ya da raporlama biriminin bir parçası olan bir iştirakle ilişkili şerefiyede değer düşüklüğü olabileceğine dair önemli göstergelerin bulunması.

5.4.3. Değer Düşüklüğü Testinin Zamanlaması

Şerefiye, değer düşüklüğü için yıllık olarak test edilmelidir. Ancak, bu testin mali yıl sonunda yapılması şart değildir. Test tarihi yıldan yıla tutarlı olduktan sonra, test yıl içinde, herhangi bir tarihte yapılabilir. Farklı nakit yaratma birimi ya da raporlama birimleri farklı tarihlerde test edilebilir.

5.4.4. Değer Düşüklüğü Testinin Yapılışı

Değer düşüklüğü testi iki aşamadan oluşmaktadır. Bunlar aşağıdaki gibidir;

1. Bir işletme birleşmesinden elde edilen şerefiye, birleşmenin yarattığı sinerjiden faydalanması beklenen devralınan her bir nakit yaratma birimine veya birim grubuna dağıtılmış ise, anılan nakit yaratma biriminin veya birim grubunun gerçeğe uygun değeri ile onun defter değeri (şerefiye dahil) karşılaştırılır. Bu karşılaştırma sonucunda, söz konusu nakit yaratma biriminin veya birim grubunun gerçeğe uygun değeri, onun defter değerinden fazla ise, anılan birim veya birim grubunun ve bu birime dağıtılan şerefiyenin değer düşüklüğüne uğramadığı kabul edilir. Eğer, bu karşılaştırma sonucunda söz konusu nakit yaratma biriminin veya birim grubunun gerçeğe uygun değeri, onun defter değerinden az ise bu durumda anılan birim veya birim grubu ve birime dağıtılan şerefiye değer düşüklüğüne uğramış olarak kabul edilir.
2. Bir işletme birleşmesinden elde edilen şerefiye, birleşmenin yarattığı sinerjiden faydalanması beklenen devralınan her bir nakit yaratma birimi veya birim grubu ile ilişkili ancak söz konusu birime dağıtılmamış ise, anılan nakit yaratma biriminin veya birim grubunun gerçeğe uygun değeri ile onun defter değeri (şerefiye hariç) karşılaştırılır. Bu karşılaştırma sonucunda, söz konusu nakit yaratma biriminin veya birim grubunun gerçeğe uygun değeri, onun defter değerinden fazla ise, anılan birim veya birim grubunun değer düşüklüğüne uğramadığı kabul edilir. Eğer, bu karşılaştırma sonucunda söz konusu nakit yaratma biriminin veya birim grubunun gerçeğe uygun değeri, onun defter değerinden az ise bu durumda anılan birim veya birim grubu değer düşüklüğüne uğramış olarak kabul edilir.

Standartta, şerefiye için hesaplanacak olan değer düşüklüğü zararının, şerefiyenin defter değerinden fazla olamayacağını belirtmiştir. Ayrıca, bir değer düşüklüğü zararı kaydedildikten sonra, ilerleyen yıllarda değer düşüklüğü ortadan kalkarsa, bir başka ifade ile şerefiyede bir değer artışı olursa, şerefiyenin defter değerinin yükseltilemeyeceği belirtilmiştir. Söz konusu standart, şerefiyenin değerinde meydana gelecek herhangi bir artışın, içsel olarak yaratılan şerefiyeden kaynaklanabileceğini ve bunun ayırt edilemeyeceğini ileri sürerek şerefiyedeki değer düşüklüğünün geri dönüşsüz olduğunu, yani şerefiyede bir kazancın olamayacağını ifade etmiştir (Otlu, 2004, 148).

Örnek:

Bu örnekte şerefiye için değer düşüklüğü testi fazla ayrıntıya girmeden açıklanmaya çalışılmıştır. Örneğin; satın alma işlemi sırasında şerefiyenin hesaplanması, değer düşüklüğü testi yapılırken satın alınan şirketin kullanım değerinin hesaplanması ve değer düşüklüğü testinden sonra, değer düşüklüğü tutarının şirketin varlıkları arasında dağıtımını işlemlerinin ayrıntısına girilmemiştir.

2003 yılı sonunda, A Anonim Şirketi, B Anonim Şirketinin tamamını 200.000.000.000 TL'ye satın almıştır. B şirketinin tanımlanabilir varlıklarının net değeri 160.000.000.000 TL olup, 40.000.000.000 TL şerefiye kabul edilmiştir.

B şirketi, bir ihracat şirketi olan C şirketinin ihrac ettiği ürünlerinin ana parçasını oluşturan bir malzeme üretilip C şirketine satmaktadır. 2005 yılı içerisinde, C şirketi, üretmekte olduğu ürün-

lerin ihracat tutarını önemli ölçüde kısıtlayan, bir ithalat kotasıyla karşı karşıya kalmıştır. Bu durumda, B şirketinin üretimini, tahmin edilebilir gelecek için % 45 oranında azaltmasına neden olacağı tahmin edilmektedir.

Bu durumun B şirketine olan olumsuz etkisi nedeniyle, A şirketi, sahip olduğu B şirketini 2005 yılı sonu itibarıyla değer düşüklüğüne karşı test etmek istemektedir.

Ön Bilgiler:

- 1- B şirketinin net varlıkları ile şerefiyenin ait olduğu nakit yaratma birimi, tek tek varlıklar bağımsız nakit akımı yaratmadığı için, şirketin tümüdür.
- 2- B şirketinin varlıkları için eşit tutarlı amortisman yöntemi uygulanmakta olup, varlıkların ortalama yararlı ömrü 20 yıldır. Amortisman oranı % 5 olup 2005 yılı sonu itibarıyla birikmiş amortisman tutarı, şerefiyede 4.000.000.000 TL, tanımlanabilir varlıklarda 16.000.000.000 TL'dir.
- 3- B şirketinin, net satış fiyatı belirlenemediği için, yerine koyma maliyeti kullanım değeridir.
- 4- B şirketinin 20 yıllık yararlı ömrü baz alınarak, % 15'lik bir iskonto oranına göre net nakit akımlarının şimdiki değeri (B şirketinin kullanım değeri) 106.000.000.000 TL olarak hesaplanmıştır.
- 5- 20 yıllık yararlı ömrünün sonunda, B şirketinin varlıkları için herhangi bir bakiye değer kabul edilmemiştir.

*a) Nakit Yaratma Birimi B'nin Net Defter Değerinin Hesaplanması***Tablo 1** B Şirketinin Net Defter Değeri (000.000 TL)

<u>2005 Yılı Sonu</u>	<u>Şerefiye</u>	<u>Varlıklar</u>	<u>Toplam</u>
Brüt Defter Değeri	40.000	160.000	200.000
Birikmiş Amortisman	(4.000)	(16.000)	(20.000)
Net Defter Değeri	36.000	144.000	180.000

Sonuç olarak, B şirketinin kullanım değeri 106.000 TL, net defter değeri olan 180.000 TL'den daha az olduğu için, B şirketi 74.000 TL (180.000-106.000) değer düşüklüğüne uğramıştır.

b) Değer Düşüklüğü Zararının Dağıtımı

Standardın 104'üncü maddesi gereğince; bir nakit yaratma birimi için değer düşüklüğü, ancak, birimin yerine koyma maliyeti defter değerinden düşük olduğunda kabul edilmelidir. Kabul edilen değer düşüklüğü zararı, birim varlıklarının net defter değerlerini azaltmak amacıyla aşağıdaki sıraya uygun olarak dağıtılmalıdır:

- İlk olarak, varsa, nakit yaratma birimine tahsis edilmiş şerefiyeye; ve
- Daha sonra, birimdeki her bir varlığın net defter değerine dayanarak bir ön oran esasıyla birimin diğer varlıklarına.

Standardın 105'inci maddesine göre; 104'üncü madde uyarınca değer düşüklüğü zararı dağıtılırken, varlığın net defter değerinin aşağıdakilerden en yüksekine altına düşürülmemesi gerekmektedir;

- Satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değerinin (*eğer belirlenebiliyorsa*);
- Kullanım değerinin (*eğer belirlenebiliyorsa*); ve
- Sıfırın

Buna göre, 74.000 TL tutarındaki değer düşüklüğü zararı nakit yaratma biriminin varlıkları arasında dağıtılırken, önce nakit yaratma birimine tahsis edilmiş şerefiyeye dağıtım yapılacaktır. Şerefiyenin net defter değeri sıfıra düşürüldükten sonra kalan değer düşüklüğü zararı birimin diğer varlıklarına, varlıkların net defter değerleri esas alınarak dağıtılacaktır.

Tablo 2 Değer Düşüklüğü Zararının Dağıtımı (000.000 TL)

<u>2005 Yılı Sonu</u>	<u>Şerefiye</u>	<u>Varlıklar</u>	<u>Toplam</u>
Brüt Defter Değeri	40.000	160.000	200.000
Birikmiş Amortisman	(4.000)	(16.000)	(20.000)
Net Defter Değeri	36.000	144.000	180.000
Değer Düşüklüğü Zararı	(36.000)	(38.000)	74.000)
Düzeltilmiş Defter Değeri	0	106.000	106.000

Daha sonra, şerefiye dışındaki varlıklara dağıtılan değer düşüklüğü zararı, birimin varlıkları arasında, varlıkların net defter değerleri esas alınmak suretiyle, dağıtılmalıdır.

Bu örnekte, satın alma işlemi standardın yürürlüğü girmesinden önce (2003 yılı) gerçekleştirildiğinden şerefiye için 2 yıl (2003 ve 2004 yılı) amortisman ayrılmıştır. Ancak, standardın yürürlüğe girdiği tarihten sonra şerefiye için amortisman uygulaması kaldırıldığından, değer düşüklüğü testinden sonra eğer şerefiyenin değeri sıfıra düşmemiş olsaydı, sonraki yıllarda şerefiyenin kalan değeri için amortisman ayrılmayıp değer düşüklüğü testine devam edilecektir.

6. SONUÇ

Şirket devri ve şirket birleşmelerinde ortaya çıkan şerefiyenin muhasebeleştirilmesi ülkelerearası uygulama farklılığından dolayı çeşitli şekillerde muhasebeleştirilmektedir. Bunun nedeni ise; dünya üzerindeki ülkelerin otorite olarak kabul ettikleri Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) ve Amerikan Muhasebe Standartları Kurulu (FASB)'nin 2004'te IFRS-3 üzerinde mutabakat sağlayarak IAS-22'yi yürürlükten kaldırmaları kararı verene kadar farklı uygulamalara sahip olmalarıydı. Bu gelişmeler sonucunda varılan mutabakata uygun olarak Avrupa Birliği ülkeleri ve Türkiye 2005 yılının başından itibaren adı geçen standarda uygun olarak gerekli düzenlemeleri yapmışlardır.

Yapılan bu düzenlemeler ile, kötü performans sergileyen yöneticilerin tasfiyesi, sinerji, büyük

ölçekli ekonomiler yaratma, farklı ülkelerde tutunma, şirketlerin büyümesi gibi gereklerle yapılan şirket birleşmeleri genel olarak; Menfaatlerin Birleştirilmesi Yöntemi ve Satın Alma Yöntemi biçiminde yapılmaktadır.

Genellikle şirket birleşmelerinde ortaya çıkan varlık olarak şerefiyeye; varlıkların gerçeğe uygun bir kazancının ötesinde beklenen kazançların bugünkü değeri, işletmenin mükemmel biçimde yönetiminden kaynaklanan farklılık, bir çok yıl boyunca anormal kar beklentisinin şimdiki değeri, belirlenebilir net varlıkların normal kazançlarının bugünkü değeri ile normal üstü kazançların bugünkü değerleri arasındaki fark vb biçimlerde kompleks bir yapıda tanımlanan şerefiyeyi bu kompleksliği nedeniyle doğru olarak hesaplayabilmek çoğu gez mümkün değildir.

Hesaplanan şerefiyenin muhasebeleştirilmesi ile ilgili olarak kabul gören üç farklı yaklaşım bulunmasına rağmen, son zamanlarda muhasebe standartlarında gerçekleştirilen uyumlaştırma çabaları sonucunda, şerefiye için değer düşüklüğü testi yapılması konusunda fikir birliğinin olduğu görülmektedir. Muhasebeleştirmede kullanılan değer düşüklüğü yönteminde TMS-36'ya göre; satın alan işletme, faaliyetlerini devam ettirdiği sürece, şerefiyeyi maliyet değeri ile değerlendirir ve en az yılda bir kere TMS-36'ya göre değer düşüklüğü testine tabi tutmak zorundadır. FASB-142'de satın alma sonucu ortaya çıkan şerefiye için değer düşüklüğünün bulunması durumlarda değer düşüklüğü testinin yapılması gerekliliğinden bahsetmektedir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

1. Akwasi A. Ampofo, Robert J. Sellani, Examining **The Differences Between United States Generally Accepted Accounting Principles (US GAAP) and International Accounting Standarts (IAS)**, Implications For The Harmonization Of Accounting Standarts, www.elsevier.com/locate/acccfor, 11.05.2005.
2. Cemalcılar Özgül ve Önce Saime, **Muhasebenin Kuramsal Yapısı**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 1093, Eskişehir 1999.
3. Christian Cal, Mc. Carthy Mark G, Schneider Douglas K. **Goodwill Impairment Testing And Disclosures Under SFAS No. 142**, Bank Accounting And Finance, June 2002.
4. Thomas Boyd, Irene N. Mc. Carthy, **Financial Statement Effects Of Goodwill Amortization**, Bank Accounting Finance, Haziran 2002.
5. Akışık Orhan, **Bir Maddi Olmayan Duran Varlık Kalemi, Şerefiye, Amerikan Ve Uluslar Arası Ve Türk Muhasebe Standartları İçindeki Yeri**, Muhasebe Ve Denetime Bakış, Mayıs-2003.
6. Ayhan Ertan, **Şirket Birleşmeleri, Mali Raporlama Tekniklerinde Dünyadaki Gelişmeler**, Activeline, Haziran 2003.
7. Baş İ. Melih, **Şirketlerde Dış Büyüme Biçimleri Takeover**, Verimlilik Dergisi, Ocak 1990.
8. Baş İ. Melih; **“Şirket Büyümlerine Finansal Bir Bakış: Özellikle Birleşmeler”**, Verimlilik Dergisi, Ocak 1990.
9. Block Donna, **FASB Seçeneklere Yaklaşımı Değerlendiriyor**, The Deal Com, Apr. 8, 2004, Newyork.
10. Burl David, Financial Managamenet, Londra, Haziran 2003.
11. Greenwald Judy; **“M&A Accounting Rule Leaves Questions Unanswered”**, Business Insuarance, Volume 37, Mnumber 11, Chicago, Mart 2003.
12. Hussey Roger, Ong Avdra, **Can We Put A Value On A Name: The Problem Of Accounting For Goodwill And Brands**, Credit Control, Year 1996, Volule 17, Number 10.
13. Karapınar Aydın, **Şirket Birleşmeleri Ve Uluslar Arası Muhasebe Standartlarına Göre Değerlendirilmesi**, Muhasebe Ve Denetime Bakış Ocak-2003.
14. Keşişoğlu Nerses, Gümüşlü Gökhan, **Fiinansal Hizmetler Sektöründe Şirket Birleşmeleri, Global Bir Bakış Açısı**, Active, Mayıs-Haziran 2002.
15. Kurt Ganite, **“Şerefiye'nin Uluslar Arası Ve Türkiye Muhasebe Uygulamaları Açısından İncelenmesi”**, MÖDAV- Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Cilt 5, Sayı 1, Mart 2003.
16. Otlu Fikret, **Ulusal Ve Uluslar arası Muhasebe Standartlarına Göre Varlıklarda Değer Azalışı, Belirlenmesi Ve Muhasebeleştirilmesi**, Medipres Yayınları, Malatya 2004.
17. Seetharaman A., Balachandran M., Saravanan A.S.; **“Accounting Treatment Of Goodwill: Yesterday, Today, And Tomorrow: Problems And Prospects In The International Perspective”**, Journal Of Intellectual Sermaye, Volume 5, Number 1, Bradford, 2004.
18. **Technical Briefing, SSAP 31 Impairment of Assets**, The Hong Kong Accountant, Feb. 2002
19. Tolha Mohammad, **Valuation Of Intangible Assets In Accounting**, Construction Accounting And Taxation, Volume 14, Number 1, Boston, Ocak-Şubat 2004.
20. Topay Aysen, **İşletme Birleşmelerinin (Birleşme, Devir Ve Satın Alımlar) Muhasebeleştirilmesi, Yeni Düzenlemeler**, Active, Mart-Nisan 2003.
21. Üstündağ Saim, **Global Muhasebe Standartlarına Doğru**, Active, Ocak-Şubat 2003.
22. Yee Kenton K., Earning Quality, **Merger&Acquisitions I: Introduction to Goodwill**, www. Columbia.edu.kky. 2001.
23. Hochman Joel, Kiss Martin, **Impairment of Long-Lived Assets An Emerging And Critical Issue**, National Public Accountant, Dec. 94, Vol. 39, Issue 12.